

"EDINOST"

Published weekly at
 206 Adelaide St. W., Toronto, Ontario,
 by Edwin Publishing Proprietor
 in Slovenian Language

Registered in the Registry Office for the City of Toronto
 on the 25th day of June, 1942, as No. 47939 C. P.

Izhaja vsako sredo v slovenskem jeziku. Naslov lista:
 EDINOST
 206 Adelaide St. W. Toronto, Ontario.

Dopisi brez podpisa se ne vpoštevaajo. Rokopis nenarodnih
 člankov in dopisov se ne vrača.

Priznanje Narodne Republike Jugoslavije

Od 11. novembra do 22. decembra je nekaj več kot mesec dni, ko so narodi Jugoslavije pri splošnih volitvah odkrito in javno govorili v svet ter z eno besedo povedali vsa svoja čustva in želje. In ta beseda, ki je zelo velikega pomena ne samo za narode Jugoslavije, ampak za Balkan, za Evropo — za sigurnost bodočega mira, se imenuje Republika!

Ogroma večina naroda je glasovala za Federativno Narodno Republiko Jugoslavijo, kar že samo zese pomeni proti bivši dinastiji Karadžorževićev. Z to svojo odločno besedo so se narodi Jugoslavije rešili ne samo notranjega neznanja in krivičnega bremena, ampak tudi raznovrstnih lahkotičev, kateri so v zaslobi kraljevske dinastije izkoriščali lastno ljudstvo in trgovali z njegovo usodo. Narod se je rešil že zdavnaj nepotrebnega bremena, si pošteno odahnil kljub tako strašnim žrtvam, ki jih je žrtvoval skozi zadnjih 23 let, da bi zaživel svobodno in človeka dostojno življenje. Ni toraj čudno, da je vsa Jugoslavija po mestih in vseh planih tako radostno na noge in si štela rezultat volitev kot največji praznik v svoji zgodovini. Vse mlado in staro — vsak pošten rodoljub ni hotel biti zadnji ob tej svečanosti, ki se je vršila v znaku ljudske zmage — znaku poštenosti in pravice — nad črno in podlo preteklostjo bivših protiljudskih režimov z kraljem na čelu.

Kaj vse si je prizadevala reakcionarna in izdajalska družba z kraljem na čelu, da se povrne po skončani vojni na oblast v Jugoslavijo, čitateli se spominjajo prejšnjih člankov na tem mestu, člankov narodnih voditeljev te številnih bojnikov in bojnic skozi vojno dobo. Koli kar ni šparala na narodni imovini v zunanji hranilnici, za svojo ogabno režimsko propagando, enako ni šparala tudi sovražno lažljivih besed proti Federativni Narodni Republiki Jugoslaviji. Ob pogreznju korupcijske izdajalske režimske barke, so si izmislili ne vdeležiti se volitev in tako zvrniti pozornost javnega mnenja, če kakšna demokracija je v Jugoslaviji. Ta njihov izmišljeni načrt, ki je imel namero delati podlago za zunanjo intervencijo, se je razpršil kakor pajčevina ob nevihti močne narodne besede pri volitvah, katera je enkrat in za vselej odpravila nepotrebno golazen iz svojega narodnega vrta.

To odločno narodno besedo nista mogle prezreti Amerika in Velika Britanija kljub temu, da sta izražala neprimernost priznati najmlajšo Federativno Narodno Republiko Jugoslavijo. Po sem prispelih poročilih z dne 22. decembra, s o Amerika, Anglija in Francija priznata Federativno Narodno Republiko Jugoslavije. Priznanje z strani teh držav, odpira tako v političnih kakor tudi mednarodni ozirih daleč večjo mogočnost za hitrejšo rešitev notranjih in zunanjih problemov, med tem in poglavito pristižene so peruti vsem proti-narodnim elementom, kateri so v svoji zlobni zamisli kovali načrt osvete nad lastnim narodom. Toda z tem seveda niso odstranile razne provokacije, drzne in izmišljene laži, ter natolcevanja z strani teh elementov sedaj v zunanjem svetu. Posluževali se bodo tudi v bodoče vseh in raznih sredstev, kako blokirali moralno in politično, ampak posebno ekonomsko hitrejši razvoj in napredek Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

In da se jim onemogoči tudi ta poslednja želja pred smrtjo, je potrebno z vso odločnostjo braniti svete in prsrvene pridobitve narodov Jugoslavije. Sedaj tembolj odločno in edinstveno, ko te pridobitve postajajo stvarnost in so priznane po velikih svetovnih državah.

Pismo generala Dušana Kveder

Naslednje pismo je dobil George Matešič, od sobojnika v Španiji, generala Dušana Kveder, kateri je sodeloval v vseh bojih v Sloveniji in sicer potem, ko se je srečno rešil koncentracijskih taborišč v Franciji in prispel v rojstvo domovino, da svoje velike preizkušnje ki jih je dosegel v Španiji vred z drugimi številnimi tovariši izvede v življensko stvarnost. Pismo se glasi:

Ljubljana, 19-11-45.

Dragi tovariš Matešič!

Zelo sem bil vesel Tvojega pisma iz daljne Kanade. Dolgo se nisimo videli in bi si res imeli mnogo povedati. Razumem Tvojo željo, da se tesneje povežeš s svojo domovino, posebno ko po toliki prekinitvi vseh zvez sam čutiš, da se je pri nas mnogo zgodilo kar bi Te interesiralo in kar dosedaj nisi mogel izvedeti.

Ko smo se mi evakuirali s katalonsko armado v Francijo, smo nadaljevali borbo proti fašizmu in njegovim agentov v taboriščih. Več tovarišev jim je nasledilo med tem tudi Janez Perenič. Poznan Ti je renegat Trojer, provokator Repine in še nekateri drugi. Proti koncu so se ti ljudje povezali s francosko policijo in jugoslovanskim poslanstvom v Parizu, ter odšli prostovoljno v imperialistično francosko armado.

Vsi ostali naši španci so se pri nas krasno zadržali. Le žal da jih je večina padla.

General-major France Rozman je eden največjih junakov in ko-

mandatov te borbe in je bil leta 1943 in 1944 komandant vojske v Sloveniji. Padel je po nesreči. Jože Gregorčič je bil komandant vojske na Gorenjskem in je padel koncem 1942 leta. Polkovnik Anton Znidaršič je bil eden organizatorjev pokreta na štajerskem in načelnik štaba divizije, padel je skupaj z Romanom. Drago Mlakar, Božo Mravljak (prvi vojni referent Mariborskega okrožja, drugi komisar prvega štajerskega batalijona), Drobnič France in Rijavec so padli že leta 1941. Začetkom 1942 leta, je padel tudi Matija Udvarc (Weis) kot komisar čete. Kot politični delavec je padel Matija Gržina, ter Štefko Rogina (Strojničar iz Cankarjevi četi v Španiji), France Potočnik in Kragoljnik iz Jesenic. Živijo še: Bebler v zunanjem ministerstvu v Beogradu, Stanko Semič-Daki, narodni heroj, polkovnik, preje komandant divizije, kise je pravkar vrnil iz USSR. Jahuba je major in sekretar jug. misije v Rimu, major Jože Berkopec, Jože Nose, Karel Barle, ki se je ravnogar vrnil iz internacije in France Linardič.

To je v glavnem usoda naših špancev. Jaz sem tudi od leta 1941 v vojski, bil sem pred tem po vseh krajih Slovenije in letih 1944 in 1945 sem pa bil komandant vojske v Sloveniji.

V kratkem Ti opišem obširno iz naših bojev v Sloveniji, kar bo zagotovo zanimalo naše drage izseljence v Kanadi.

S tovariškimi pozdravi.
 Dušan Kveder

ŠE O TRSTU IN O PRIMORSKI

Napisal dr. Metod Mikuč

Nikdar ne bom pozabil velikih dni ob koncu letošnjega aprila in v začetku maja. Fašistična Nemčija se je podirala hitreje kot domine in vsak dan je prinesel toliko novic, da vse nismo mogli niti več premisliti. Zadnjega aprila mi je dejal Peter (Boris Kidrič) Lidija (Šentjurtjeva) —bili smo takrat v Skradu — naj se odpravim v Trst. Kot je bilo takrat že vse mogoče, je bilo tudi to.

Na Bazovico so nas obiskovale nemške granate, kjer je bilo zelo težko likvidirati eno izmed obrežnih nemških baterij in mornarico, ki jo je bilo v zalivu še mnogo, na Opčinah pa se velika in nadvse zagrizena sovražna skupina ni in ni hotela predati. A Drapšin in Šiljegovič (poveljnika) sta se samo smejala in nikdar vsa tri leta nisem videl vselejše komandanta in komisarja. Vsi smo vedeli eno samo: Trst je naš in osvobodili ga bomo s svojimi lastnimi silami. Dalmatinci, Hercegovci, Bosanci, Srbi Makedonci in naš slavni IX. korpus so se pripravljali s pesmijo na zadnji in odločilni juriš.

Trst je padel in po njem se je jemalo sapo in vid, a se mi je zdelo vse to lepše, kot če bi bil pri veliki maši. Stali in obstali smo na svobodnem obrežju sinjega Jadrana, ki je bil miren in tih. Prav živo sem se takrat spomnil dobro opisanega prizora v Finžgarjevem "Pod svobodnim soncem", kako naši pradedi začudeno ogledujejo in prisluškujejo mogočnemu bizantinskemu morju. Ta prizor je bil sličen našemu, razlika je bila le v letih, kraju in orožju. Tudi pred nami se je odpirala velika in široka vozna pot, osvobodjena in zato sposobna prinášati najlepše in najboljši denar. Niheed od nas se takrat ni spraševal: Čigav je Trst? Kajti mino nas so korakale trume nemških in fašističnih ujetnikov, svobodoljubno tržaško ljudstvo pa nas je pozdravljalo. Trudni smo polegali po tleh in drugi in tretji dan se je povnavljalo isto, nato šele, ko so padli tudi Opčine, ko so naši vsaj za silo že prešli ogromni vojni plevi, v mestu že trdno vzpostavili red in oblast, so prišli v Trst tudi prvi zavezniški izvidniški tanki. Za tem jih je prišlo še več.

V vseh teh dneh smo pokopali do osem tisoč naših borec. Kot takrat, tako danes dovolj glasno pričajo, kdo je mesto osvobodil. Osvobodjenje ostale Primorske je šlo lažje. Četniki so nudili povprečen odpor le v Brdih, od koder so se odpravili na zapad in se tam predali, od Nemcev pa je skupina več desetisoč mož, ki se je skušala rešiti od Reke proti severozapadu, v naših kleščah pri Ilirski Bistrici kapitulirala.

Vsak pošten in zaveden Slovenec z zanimanjem in nestrpnostjo prebira v teh dneh poročila o delu v Londonu, od katerega bi bila odvisna usoda Primorske in Trsta. Spričo neizpodbitnega dejstva, čigav je ves ta svet in kdo je vse to osvobodil, bi ne bila potrebna prav nobena skrb, če bi ne bilo jasnejše od sonca, da fašizem še živi, da je bil v Milanu obešen na ogled samo ustreljeni Mussolini in ne ves italijanski fašizem in da italijanski zunanji minister de Gasperi (sedaj premier — op. SANS-a) še vedno brenka na stare imperialistične strune. Še sanjajo zakrneli imperialisti, da bi po naši zemlji gradili vojaške ceste in vojašnice, v katerih bi bila imperialistična armada, tista armada, ki se je še danes nekaznovana drži slovenska kri, dim naših pogorišč in stotisočera prokletstva ponižanih slovenskih src.

Ne zahtevamo te zemlje. V besedi "zahteva" je skrita beseda "sila", s silo pa jemlje te tisti, ki ni v pravici. To zemljo danes zahtevajo ponovno le tisti Italijani, ki se jih še vedno drži duh Mussolinija. Mi danes kot zmagovalci, zvesti in dosledni zavezniki velikih zaveznikov in v svesti si popolne, ne po naši krivdi okrnjene lastniške pravice do te zemlje, govorimo vsemi svetom: Primorska in svobodoljubni Trst je prvič v svoji zgodovini po zaslugi slavne IV. armade in iz svoje lastne sile izprevidel da mu je možno uspešno in človeškega dostojanstva vredno življenje samo v Titovi, demokratični in svobodni Jugoslaviji.

Rektor ljubljanske univerze dr. Milko Kos, priznani evropski znanstvenik — zgodovinar, je 22. septembra v "Slovenskem poročilu" povedal zgodovinsko resnico o Trstu in Primorski. Beri-mo ga in uvideli bomo, kako je vse italijansko imperialistično pisanje o zgodovinskih pravicah in upravičenosti Italije teh krajev velika zgodovinska laž in potvorba. S tako lažnim pisanjem bi vse te kraje lahko potemtakem zahtevali tudi narodi, ki so se proglasili za potomce Kelto, Japodov, Gotov in Longobardov, vseh tistih narodov torej, ki so se nekdanj za nekaj časa mudili v teh krajih. Teh danes ni več, prav tako ne, kot ne more noben resen Italijan trdit, da je direktni in čistokrni potomec tistih Rimljanov, ki da so že 2000 let prebivalci Primorske in Trsta. Če torej velja v svetu danes še zdrav razum in občeveljavna človeška spoznanost, zemlja sodi k nam, ker smo tisoč tri sto let na njej živeli, delali, trpeli, umirali in obstali.

Drugo, kar moramo poudariti pred vsem svetom, je naša zavezniška iskrena in dosledna borba s fašizmom, ki je po zlomu Jugoslavije pripravil slovenske in jugoslovske duhovnike in izselil na desetisoče slovenskih kmečkih domov po Nemčiji in Balkanu; Da Slovenska osvobodilna Fronta ni protiverska in brezbožna organizacija, kar sta v svoji lažni propagandi trdili in širili bela n plava garda, ter nam vkljub naši izdajalski preteklosti daje OF danes priliko, da kot duhovniki dalje vršimo svoja verska opravila in službo na Slovenskem.

Zato se zavezujemo, da ne bomo z ničemer več v svojem ravnanju, ne z besedo, ne z dejanji škodovali osvobodilni stvari slovenskega naroda in njegovi edini pravi narodni oblasti na Slovenskem. Osvobodilni Fronti; da ne bomo nikdar več svojih verskih opravil (prižnice in spovednice) in duhovniškega poklica sploh izrabljali v politične propagandne svrhe in da se bomo v izvrševanju svojega poklica omejili zgolj na vestno vršenje verskih dolžnosti, ki nam jih nalaga, da se bomo s takim svojim obnašanjem v bodoče izkazali vredne velikodušnosti, ki nam jo s sedanjim postopkom nasproti nam izkazuje slovenska narodna oblast Osvobodilne Fronte.

Tako nam Bog pomagaj!
 V svobodni Sloveniji dne 23. septembra 1943

Malovrh France, kaplan, Ljubljana; Lavrih Ivan, kaplan, Dobropole; Ančar Franc, bogoslovec, Cesta; Starec Franc, bogoslovec, Vel. Lašče; Pold Tone, kaplan, Dobropole; Bukovac Janez, kaplan, Podpeč; Jakop Franc, bogoslovec, Zdenska vas; Goršek Zvonimir, bogoslovec, Muljava; Pogačar Andrej, bogoslovec, Čušperk; Musar Janez, bogoslovec, Žužemberk; Malovrh Franc, kaplan, Skočjan; Potočnik Leopold, Zdenska vas; Medved Janez, bogoslovec, Cesta; Mavec Jaka duhovnik, Ig; Mavzer Karl, bogoslo-

vec, Zdenska vas; Zagar Alojz, bogoslovec, Cesta; Pekolj Ivan, bogoslovec, Artmanja vas; Ropac Rudolf, bogoslovec, Videm-Dobropole; Vesenjak Jožef, bogoslovec, Vidic Franc, bogoslovec, Zdenska vas; Jeza Ludvik, bogoslovec, Velika Račna; Zagoršek Franc, bogoslovec, Zdenska vas; Pečovnik Karl, Videm; Volk Ivan, bogoslovec, Ribnica; Lepdiček Franc, bogoslovec, Dolnja vas; Jamrovic Avgust, bogoslovec, Cesta.

Tudi ta izjava je bila svobodna. Nihče podpisnikov ni silil, jim ni pretil, nič bi jim ne bilo zgodilo, če bi vsi ali eden ali drugi odklonil podpis. Pozneje so jih moral njihovi politični šefi prijeti za ušesa, ker so to podpisali in so nekateri trdili da so podpisali pod pritiskom. A, kdo ki prebere to knjigo bo to verjel? Ti duhovniki niso brez korajže! Saj gori podpisana, kaplan Ivan Lavrih in Jaka Mavec, ki sta bila pozneje zopet zaprta, oktobra 1943, zaklala na Travnici gori staržarja, da sta lahko pobegnila. Kaplan Franc Kuplenik je oktobra 1942, lastno-ročno ustrelil prijatelja, ki so ga obsodili na smrt a ga vojaki niso hoteli usmrtili. Kaplan hodi v oficirski uniformi na patrole, zaslišuje jetnike in tudi mašuje v uniformi. Med črtomirovci je kaplan ki se še ne zmeni za umirajočega mučence "Črne roke". Dekan Vodopivec se še Boga ni bal, ko je dejal, da gre pri obhajilu partizana vanj ne Bog ampak hudič. Kaplan Kern je sredi naše vojske spisal podatke o nji in jih pošiljal Nemcem. Vseposvods do duhovniki v domobranstvu oficirji, kurati, propagandisti itd. In da se ne boje in ničesar ne store v strahu ali pod pritiskom, se vidi tudi iz tega, da si krčevito prizadevajo pridobiti si "mučeniško palno". O teh palmah govoričijo v zasebnih pismih in naravnost zavajajo one

govoslovske dežele. Ko je tedaj uradno že ne več fašistična Italija 8. septembra 1943 kapitulirala in ko smo Titovi partizani razorožili in polovili ogromne številne italijanske vojske (samo v tako imenovani Ljubljanski pokrajini več divizije), smo vsej tej vojski dali na izbiro: naj se bori z nami do zmage nad Hitlerjevo Nemčijo, ki je odslej dalje tudi sovražnica demokratične Italije (kot se je uradno nazivala), ali pa ji je prosta pot proti jugu. Ostali so le pravi demokratični borci, malo sicer, a dovolj in v dokaz, da so v italijanskemu narodu še zdrave in naprednejše sile o te h, ki danes uradno nosijo blesteče naslove pravih demokratov in rodoljubov. Le ti sijajni borci so se podali skupno z našimi partizani za svobodo tudi naše slovenske zemlje. In ti borci — italijanski partizani vedo, da je Primorska naša in da so se za to zemljo borili prav zato, ker so pravi in iskreni italijanski rodoljubi. In prav ti in edino ti vedo in tudi samo ti imajo izključno pravico v imenu pravih Italijanov povedati resnici in pravici na ljubli: Trst Sloveniji in Jugoslaviji! In ti partizani, pravi demokrati in naši so borci na slovenskih tleh proti fašizmu niso tisti uradni Italijani, ki danes govore v Londonu blesteče in bahate besede. A beseda še ni dejstvo in ves svet naj ve, da je prav ta danes uradna Italija, ki se megalomansko skuša vrstiti v vrste zmagujočih in ne premaganih držav, zamudila veliko in najlepšo prilžnost postati naš in velikih zaveznikov pravi zaveznik in vojni tovariš.

Le mi, borci Titove Jugoslavije in italijanski partizani smo in ostanemo zvesti zavezniki svojih velikih zaveznikov. In taki hočemo ostati tudi v miru in v preporeh in koristnem sožitju vseh resnično demokratičnih in svobodoljubnih narodov. Meje pa se morajo urediti tako, kot se nujno morajo. Ker je Titova Jugoslavija demokratična, so vsemu, še tako malenkostno italijanskemu življu zanjame vse pravice enakopravnih in enakovrednih narodov, in sosed želi poleg sosedaj živeti kot človek in ne kot volk.

Kot enakovrednim in zmagovitim zaveznikom naj črte in linije režejo po naši zemlji in po naši krvi! Z nami so štiriletna borbe in končna zmaga in na teh črtah naj: Stoj! Ne moreš dalje, tu je meja, žica, mina, carina in karabinjer, ko je onkraj črte ostal še moj rodni brat, mati in sestra, moj tovariš v dolgi borbi za osvoboditev in bratstvo!
 (Slovenski poročevalec 26. sept. 1945)

Amerika in Balkan

Kako naj delujemo?

Pripavila za tisk: A.P. Krasna

Ze več mesecev, pravzaprav že od prvega dne po zaključeni vojski, je pričela reakcija vseh vrh delovati na tem, da prepreči narodom ostvarenje tistih pravic za katere so se tako požrtvovalno borili proti fašizmu.

Reakcija zmagovitih dežel je šla v vojsko z določenim ciljem, da uniči svojega nasprotnika, ki si je bil zadal nalogo, da prevzame oblast v svetu sam... torej, da vzame oblast reakciji, ki je imela v tem pogledu drugačne cilje. Narodi so šli v vojno, da isto izvojujejo, ter da potem ohranijo svoje demokratske pridobitve. In dokler je trajala vojna, je reakcija skupno z ljudstvi vodila boj proti nemu delu fašizma, toda svrhe so se križale in iz tega se je, naravno, izcimilo današnje trenje, ki nam kaže svojo pravo podobo v krvavem obračunavanju v Indoneziji, Grški, Indo-Kini, itd. Drugo se kaže to obračunavanje v volitvah in drugih demokratičnih ustanovah, po demokratičnih metodah. Kjerkoli je narodom uspešno da so se postavili reakciji po robu potom demokratičnih metod, tam izgublja tla.

Kjer pa je reakciji uspelo, da je nastopila proti ljudstvu s krvavo borbo, tam vidimo, da se ljudstvo hrabo vpira in brani svoje pravice, četudi za ceno velikih žrtv.

Sile reakcije so strnile skupaj vse svoje moči v prizadevanju, da odvzamejo balkanski narodom to, kar so si priborili tekom osvobodilne borbe. Toda osvobodilna borba balkanskih narodov je uničila vse zapreke, ki so v prošlosti paralizirale napredek — v interesu reakcije — iz borbe pa je vzniknila sloga in bratstvo balkanskih narodov. — V prošlosti je reakcija vedno kazala s prstom na Balkan, češ, da je balkansko ljudstvo tisto, ki neti vojne požare, v resnici so bili zunanji interesi, ki so drezali po Balkanu in netili s pomočjo domače reakcije, ki je tlačila ljudstvo. Sedaj pa, ko so balkanska ljudstva odločno vzela oblast v svoje roke, ter pokazala, da jo mislijo tudi držati, je reakcija složna v zahtevi, da se vzpostavi stari red, neglede ako pri tem negira vse principe demokracije.

Vlada ljudstva na Balkanu pa pomeni mir v svetu, da zelo krepko oporišče svetovnega mira. To vprašanje, da li bodo mogli balkanski narodi udeležiti principe za katere so se borili vsi miroljubni narodi sveta, ali pa bodo zopet prišli na oblast diskreditirane klikke in eksponenti nasprotnih interesov, zavzema

danee mednarodni značaj. Dogodki zadnjih mesecev kažejo baš to, kar smo mi vedno naglašali: da je mir le eden in edinstven za ves svet. Radi tega morajo biti tudi sile, ki se bore za ohranitev miru, tesno povezane in močne, da bo tako čuti njih glas povsodi, kjerkoli bi se znala pojaviti grožnja proti miru.

Sovražniki svobodnih ljudstev, ti neprijatelji miru, spet pričenjajo s svojim peklenskim delom proti balkanskim narodom. Sedaj se poslužujejo sredstva, da bi prikazali svetu lažljivo sliko položaja v balkanskih deželah, ter tako ustvarili prepad med balkanskimi ljudstvi in ostalimi miroljubnimi narodi sveta.

Naša dolžnost je, da se proti temu nesramnemu delovanju borimo z onim orožjem, ki je prineslo zmago nad razbojniškim fašizmom — s obratom vampirske reakcije. To orožje je resnica.

Združeni odbor južno-slovan-skih Amerikancev, je v decemberski izdaji svojega rednega "Bulletina" prinesel članke, v katerih so dobro predloženi razni problemi Balkana. Članki krijejo skoraj vse važne tekoče dogodke, kot volitve v Jugoslaviji, vzroke anti-Titove propagande v nekem delu ameriškega tiska, tragedijo Grške, prepored Bolgarske, napore Jugoslovanov, Bolgarov in Albancev za rekonstrukcijo njihovih dežel, pregled razvoja stvari v Albaniji, vprašanje Trsta, delo UNRRA-e v Jugoslaviji, itd, itd. Našim javnim delavcem, a posebno vsakemu našem človeku in Amerikancu, kateremu ni demokracija prazna reč, bo posebno ugajal članek izpod peresa našega pisatelja Adamiča "Why Anti-Tito propaganda in the American Press?" V tem članku Louis Adamič docela razkrinjuje laži in peklenske namere reakcije.

Ves ta material ozir. gradivo, ki obsega 24 strani, more služiti našim organizacijam, časnikanjem, dopisnikom in funkcionarjem, da spretno pobijajo laži reakcije, služijo pa ti članki tudi onim, ki sestavljajo govore za zbiravanja in shode ter seje in predvide. Sploh se lahko obrnejo za nasvet k tej publikaciji ob vsaki priliki, ki je treba potrditi laži, ki jih reakcija skuša sejati med narodem. Gradivo je tudi podano v tako okrajšani, a vendar izredno informativni obliki, da lahko služijo kot vir podatkov in dejstev vsakemu našem aktivistu v njegovem delovanju v korist demokracije in pravičnega mira.

Opozarjamo tudi, da vsi ti članki, izvzemši Adamičeve, prihajajo izpod peresa avtorjev, ki niso južno-slovskega porekla. Nekateri so celo povzeti iz tako konservativnih publikacij kot je londonski "Economist". Celotna revija ni mogla mimo krivice, ki se godi Jugoslaviji z ozirom nudenja zavezniške pomoči.

Teškoča številka "Bulletina" ZOJSA je tako važna iz vidika podatkov o današnjih problemih miru, da bi jo moral nositi s seboj slednji naš človek, ter jo tudi ponovno prečitati. Moral pa bi tudi pričeti razpravljati o zadevah opisanih v "Bulletinu" v krogu svojih prijateljev, kot tudi med svojimi ameriški prijatelji in znanci, da se tako pomaga širiti resnico in pobijati laži med nami, med Amerikanci in med drugimi narodnostmi.

Ker interesi ameriškega ljudstva zahtevajo, da se ohrani mir, je spričo tega potrebno, da ameriški svet izve in spozna resnico, da so balkanski narodi branitelji miru, istega za katerega se bori ameriški svet. Usoda balkanskih narodov je tesno povezana z usodo ameriškega ljudstva. Ako bi reakciji uspelo, da zaneti vojni požar na Balkanu, bodo morali ameriški sinovi in hčere ponovno v krvavo morijo v Evropo...

Teškoča številka "Bulletina" nam prihaja v roke baš ob zaključku leta, ki je bilo polno plodnega dela, na katerega je slednji naš človek lahko ponosen in na katerega z zanosom lahko pokažejo naše organizacije. Ljudje na čelu odbora ZOJSA zaslužijo priznanje in pohvalo, ker so zmogli vse to delo navzlic omejenim dohodkom in sredstvom. Naše bodoče delo moralo biti še bolj omejeno ako ne bodo naši ljudje in naše organizacije delovale na tem, da se Združenemu odboru razpolaga le z onimi sredstvi, ki jih dobi od naroda.

Strniti moramo torej vse sile in nadaljevati z našim delom do končne zmage.

Ker smo širili in branili resnico, smo zmagali v vojni.

Resnica je orožje s katerim bomo zmagali tudi miru.
 A. I.

KAKO BRANITI VERO NJE "VITEZI"

V prvem delu te knjige je opisana nepregledna vrsta umorov, ropov, tatvin, odgonov ljudi, mučenj in strašnih grozodejstev.

Ali se vera brani s sredstvi, ki so sama na sebi največji greh? S tem se vera ubija! Vera se brani s sredstvi vere, to pa je predvsem ljubezen do bližnjega, to je deset božjih zapovedi, ki absolutno velje: Ne ubijaj! V resnici so to krvoloki, krvniki, morilci, roparji, skrunilci, brezbožni nasilniki, ne pa branilci katoliške vere in cerkve! Nje rušili so, ker podirajo moralne temelje, na katerih je cerkev zgrajena.

Vredno je v tej zvezi ponoviti še posebej, kako ravnajo ti "viteški borci" s cerkvami, kakšen je njihov odpor kot "borba za Kristusa in krščansko kulturo" (190 "200").

(Nadalje prihodnjič)

Port Arthur želi da se kamp. za navo članstvo podaljša

Port Arthur: — Naš odsek si je vzel za dolžnost dobiti deset novih članov v organizacijo Zveze Kanadskih Slovencev, še v začetku kampanje za novo članstvo. Ker pa je naša naselbina jako rastrešena, ljudje namreč delajo po gozdovih, je lahko razumljivo da nismo mogli izpolniti kvote katere smo si naložili. Na, nekatere kraje v mesecu decembru niti pošta ne gre, ker jezera počno zamrzovati in tako narod ne ve eden za drugega.

Vsled teh razlogov, bi mi tukaj iz Port Arthur-ja predložili da naj še naša kampanja podaljša za nadaljnje tri mesece, tj. do konca marca meseca. Naj primernejši čas za zaključek kampanje bi bil 27. marec ko bo narodni praznik v Jugoslaviji, ko je narod žrušil izdajalsko Cvetkovičevu. Ob enem bi nadaljevali kampanjo novega članstva z kampanjo Edinosti, katere se začne po novem letu.

Mi tukaj v Port Arthurrju nismo ravno preslabo naredili v kampanji za novo članstvo. Kdor pozna razmere katere so tukaj nam bo gotovo pritrtili. Vzeli smo si kvoto za deset novih članov. Dobili smo jih vključ najštetim teškočam devet, toraj nam manjka eden novi član za izpolnitev naše kvote, to znači da smo došli dobro pretrpeli vsi položaj in naše neobdelano polje.

Ker pa nečemo in ne vidimo radi da ne bi izpolnili kvote do poslednje pičice se obračamo za podaljšanje kampanje kar bo gotovo tudi prav prišlo še kateri drugi naselbini

da izpolni naloge katere so pred nami. Kajti danes je potrebno da organiziramo ves naš narod v našo organizacijo, kot ni bilo še nikoli prej. Mar ne vidite kako preži reakcija z vseh strani da vzame Jugoslovanskemu ljudstvu ono kar si je z težkimi žrtvami in mukami priboril — poleg tega pa še tudi ni vsa Slovenija združena izpod impirijalističnega jarma, še naši ljudje ječe pod škornjem v Slovenskem Primorju. Njim je treba dati moralno pomoč, da bodo oni vedeli, da tudi o njih vodimo račune da niso zapušteni, ker ne sme biti zapuščen poslednji slovenski brat ali sestra ali otrok.

Zato naj se kampanja za novo članstvo podaljša, da se da poslednjemu Slovencu možnost da stori svojo dolžnost tudi onemu ki sedaj ne more storiti svoje dolžnosti, ker biva v gozdu in je nemogoče nam ali njemu priti v zvezo eden z drugim, ako se pa kampanja podaljša bo ta možnost na eden ali drugi način omogočena. Bo mogoče čitalo o tem v Edinosti za časa kampanje, ali bo pa prišel v stik z katerim od naših tovarišev. Verjem da se bomo končno našli vsi v naši organizaciji, Zvezi Kanadskih Slovencev, katere je vedno bila na strani delovnega ljudstva in poštenih slojev v borbi proti fašizmu in črni reakciji.

Želimo srečno novo leto vsem članom Z.K.S. tako tudi članicam in vsem našim prijateljem in čitateljem lista Edinosti!

Tajnik: Frank Cimprič

Letna seja v Toronto

Tovariši in Tovarišice: Leto katero se je prav končalo, je leto osvobodjenja naše domovine in vsega človeštva od krutega fašizma in je tudi leto v katerem je postala naša očetovska zemlja prava lastnina naših bratov in sester. Mi člani Zveze Kanadskih Slovencev lahko s ponosom trdimo, da smo doprinesli del kolikor je bilo v naši moči, k tej veličastni zmagi. Ali to ne pomeni da smo s tem dosegli vse pogoje kateri so potrebni, da se očisti pot, katere bo vodila ljudstva, na celem svetu, do srečnejše bodočnosti. Razbite so organizirane fašistične bande, ali v mnogih deželah so še ostali na vladnih položajih, njim podobni ljudje kateri se borijo proti napredku, ki bi zajamčil mir in blagostanje ljudstvom v splošnem.

Ker smo mi Slovenci sestavni del ljudskih množic, je naša dolžnost, da se borimo rama ob rami skupno z vsemi silami proti tem ostankom in sorodnikom fašizma, — za prijateljstvo v svetu, — ter tako za delo in bolše plače, — za srečnejšo bodočnost.

Eno najglavnejše orožje v današnjem času je, poznavanje in razumevanje dogodkov in naših nalog, katere so pred nami. Mesto kjer se mi najbolj učimo je, naša Z.K.S. Zato položimo za novoletno resolucijo, da ne bomo opustili niti ene naše seje v prihodnjem letu.

Prvo nedeljo v januarju (6. jan.) se bo vrčila naša letna seja, kjer bomo poglobili račune naše aktivnosti, ter dosežene rezultate v preteklem letu. Pregledali bomo vodstvo odseka in če bo potrebno si izbral novo. Imeti moramo organizacijo vredno nositi častno ime, katere bo kos velikih nalog današnjega časa. Tudi bomo morali izdelati načrt tako, da bomo prvi v Kanadi v kampanji Edinosti, ker ona je naš učitelj!

Voditelj. Tudi bomo morali pregledati zakaj kampanja za novo članstvo bolj živo ne napreduje v naši naselbini, kjer imamo priložnost za najmanj 40 novih članov. Mogoče da smo bili mnenja, da to ni tako važno in nismo tej nalogi posvetili dovolj pažnje, ter aktivnost. Če je tako, bomo v kratki dialektiki prišli do prepričanja, da je takšen pogled na to vprašanje pogrešen in da je novo članstvo eno od najvažnejših nalog, ki jo moramo pospešiti z pridobivanjem novega članstva. Zavedati se moramo, da se slovenski narod sestaja v tisoče malih in velikih sejah, kjer se kakor mi tukaj učijo pravilno misliti in govoriti, o poznavanju in reševanju stvari katere se tičejo našega vsakdanjega življenja. Veliko naših rojakov se misli v bližnji bodočnosti povrniti v stari kraj. Kako lepo bi bilo, ko bi takoj po prihodu v stari kraj, šli takoj na sejo in vzeli inteligentno diskusijo in delu vladanja njihove zemlje. Ali to je mogoče pridobiti samo na naših odsekovih sejah. Kadar dobimo novega člana v našo Z.K.S., koristimo, prvič dotičnemu članu z naukom, katerega je deležen v naših vrstah, kjer se bo počutil popolnoma srečen, ko bo začel razumevati naše častno delo in bo gledal na naše seje kot na uro razvedrila in nauka.

Tudi bomo morali na naši letni seji pregledati, ali smo dovolj učestvovali v borbi za boljše delavske pogoje in blagostanje, katero bijejo naši tovariši že par mesecev v Windsor-ju in drugod.

Kakor vidite bomo v inteligentni razpravi imeli veliko vprašanj od katerih je odvisno naše blagostanje, vred z našim narodom po deželi.

Zato pridite vsi v nedeljo dne 6. januarja — ob 2 uri popoldne v Dvorano na 386 Ontario, Str. — Na sejo odseka Z.K.S.

R. Mavrin tajnik

Pismo od Št. Vida

Niagra — Cenjeno uredništvo Edinosti. Prosim vas da bi priobčili pismo od moje matere in očeta, ki sem ga dobila pred nekaj dnevi iz starega kraja. Gotovo bo zanimalo bralce, kako so prživljali naši ljudje ta strašna leta vojne.

Pozdrav in srečno Novo leto vsem čitateljem.

Mrs. Angela Zabukovec.... Št. Vid, 13-11-45.

Ljuba moja hčerka Angelca, Joško in vajina sinčka!

Po dolgih letih sem vendar učalka Tvoje pisma, ki sva ga bila zelo vesela na vso žalost in gorje, ki smo ga pretrpeli.

Draga moja hčerka! Koliko lakote, straha in vsega smo prestali, ni bilo niti ene hiše da bi ne bila razbita ali požgana. Moja hiša še stoji, bog naju je rešil smrti, katere je bila že prav blizu. Prav blizu mene in očeta je bil Italijan s puško, da naju ustrelji, da sva partizana. In glej Angelca, puška se ni sprožila. Jaz sem

padla na tla od strahu, to je bilo po noči, sem šla pod peč dokler je pokal Italijan in obračal naše stvari po hiši in jih naposled pobrali. Pobrali so nama vso vodo iz šterne. Moških ni nič, same ženske smo, edino župana še imamo. Tudi žene volijo sedaj. Okoli moje hiše in drugih so ležali mrtvi po tri dni. Gospoda župnika po imenu Žužek. Ta stari in otroci smo še ostali. Kar je bilo ta belin so vsi izbežali neznanu kam. Britof so naredili na Bohavi gmajni, na šivcem saj se spominjaš ako nisi pozabila Po pet in šest skupaj so jih metali v eno jarmo, brez truge. Tako strašno je bilo, da ni mogoče tega opisati.

Stara sva že, oče 89 in jaz 81 letih, lačna pa tudi raztrgana in bosí smo. Soli tudi nimamo, morava neslano jesti, ker se je ne more dobiti, danarja pa tudi nimava veliko. Lire sem izmenjala in sem dobila 25 tisoč dinarjev. Tako ljuba moja hčerka Angelca, ko bi ti videla kako revni smo, bi

Pismo iz Slovenskega Prekmurja

Oshawa — Po dolgih šestih letih sem dobil prvo pismo iz domovine. Mislim da niso vsega opisali, mogoče od strahu, da se še preveč bojijo, ali zadosti se vidi pismu, kaj so ljudje pretrpeli za časa divjanja fašističnih zverin. Najdejo se pa kljub temu še ljudje, kateri jih zagovarjajo.

Kakor razvidno iz pisma, ki ga tukaj prilagam, mi je umrl ljubi oče, kateri je na mesto penzije dobil ukaz da se umakne, ter da bo njegovo mesto kot učitelja prevzel neki fašist.

Ker ni bilo tedaj priložnosti dati v časopis naznanilo o njegovi smrti, prosim da se priobči poleg pisma še naslednje:

"Naznanjam vsem sorodnikom, prijateljem in čitateljem našega cenjenega časopisa Edinosti, žalostno vest, da nas je naš ljubi Atek, Ferdinand Sprager, šolski upravitelj in organist v Beltincih, Prekmurje, rojen 1887 leta v Mariboru, po kratki bolezni dne 2. junija 1943 leta, zapustil. Umrl je v Središču ob Dravi, Jugoslavija.

Lahka naj mu bo domača zemlja.

Zaljujoci ostali: Soproga, gosp. Rozalija Sprager, učiteljica v Središču ob Dravi. Otroci, Fred Sprager, sin, Oshawa, Ont., Danica in Marica Sprager, Središče ob Dravi.

Pokojni oče, Ferdinand Sprager, so bili izgnani iz Prekmurja leta 1941, kot slovenski nadučitelj in organist z svojim pevskim zborom. Vestno so izpolnjevali šolsko službo in zraven tega še pri pogrebih z duhovniki zadnjih 35 let.

Po preobratu Jugoslavije 1918 leta, so bili prestavljeni iz Veržeja (pri Ljutomeru) v Beltince, Prekmurje za šolskega upravitelja in organista. V Veržeju so učili 11 let, a pred tem pa v St. Ilju, pri Mariboru.

Ko so jih Nemci in Mažari začeli preganjati v Prekmurju, so zbežali čez Muro v Ljutomer in od tam v Središče. Uiti niso smeli, a pokojnina jim niso dali. Izgubili so vse v Prekmurju, ter brez vsakih sredstev so seveda morali delati. Dobili so delo v neki oljarni tako, da so se lahko preživljali. Zatekali so se k sorodnikom, a so tudi oni izgubili vse. Kaj vse je naredila ta peklena fašistična vojna iz takih slovenskih možev, kateri so celo svoje življenje učili slovensko mladino. In kakšno plačilo so dobili, vidite sami.

Stanko Skok, železniški uradnik v Srdišču pred vojno, ter mož od g. Spragera žene, sestre, je bil zaprt pri Nemcih 15 dni, a potem v Italiji 2 leti. Tudi on ima strašne spomine. Hčerka g. Spragera, Marica je bila v Nemčiji med tisoči slovenskih sužnjev. Pismo, ki sem ga dobil se glasi:

Ljubi moj Milan, draga Eva — preljubi otroci!

Tvoje pismo od 28. aprila sprejela. Neizmerno me je razveselilo, a obenem zelo razžalostilo, ker je prišlo ravno na moj god 30. avgusta. Tembolj sem jokala, ker sem že drugi god imela odkar ni več našega ljubelega ateka med nami. Ljubi bog ga je poklical k sebi dne 2. junija 1943 leta. Trpel ni preveč. Bolezen ga je hitro vzela. Pokopan je dne 4. junija.

Ljubi Milan! Pisala ti bom kako in kaj je bilo z nami drugič, zdaj sem tako žalostna, da nisem zmogla. Slike od pogreba sem ti vse prihranila in zaenkrat Ti pošljem le eno, ker ne vem, če boš pismo v redu dobil. Venec sem položila in napis: "Tvoja žena in otroci", seveda vse v nemščini. Zato tudi nisem dala delati "parte". Zdjaj bo šele v časopisu objavljena osmrtnica. Razmere so bile strašne. Takoj meseca aprila so nas začeli preganjati. Morali smo iz šole, bili smo nekaj časa v malem gradu, nato smo tavalji kot brezdomci okrog in nazadnje smo bili izgnani iz Prekmurja. Dne 9. septembra 1941, smo šli čez mejo v Ljutomer. Tam smo bili do 30. septembra in nato smo se naselili v Središču. Tukaj nas niso bili veseli, čeravno smo jim rešili hi-

se kar zjokala. Kateri so mladi še kaj zaslužijo, midva pa nemoreva ker sva že stara. Pišeš da doš nama poslala denar, kadar dobim ti bom takoj odpisala. Pričakujem da se nama oglašita sin in hčerka iz Amerike. Saj sta nam še v mirnem času vedno pomagala, da sva imela že kar dovolj za sile z vašo pomočjo. V drugem pismu ti hočem popisati bolj obširno. Še to. Iz Kanade in Amerike je prišla obleka, ki so jo razdelili in nekateri so jo dobili dočim midva nismo dobila ničesar, pa sva tudi potrebna.

Končno vas vse skupaj lepo pozdravim, jaz Tvoja mati in oče.

šo, da ni bilo prodana. Nehvaležnost je plačilo sveta! Atek je hodil k Vargeronu v oljarno — jaz sem gospodinjila in po milosti

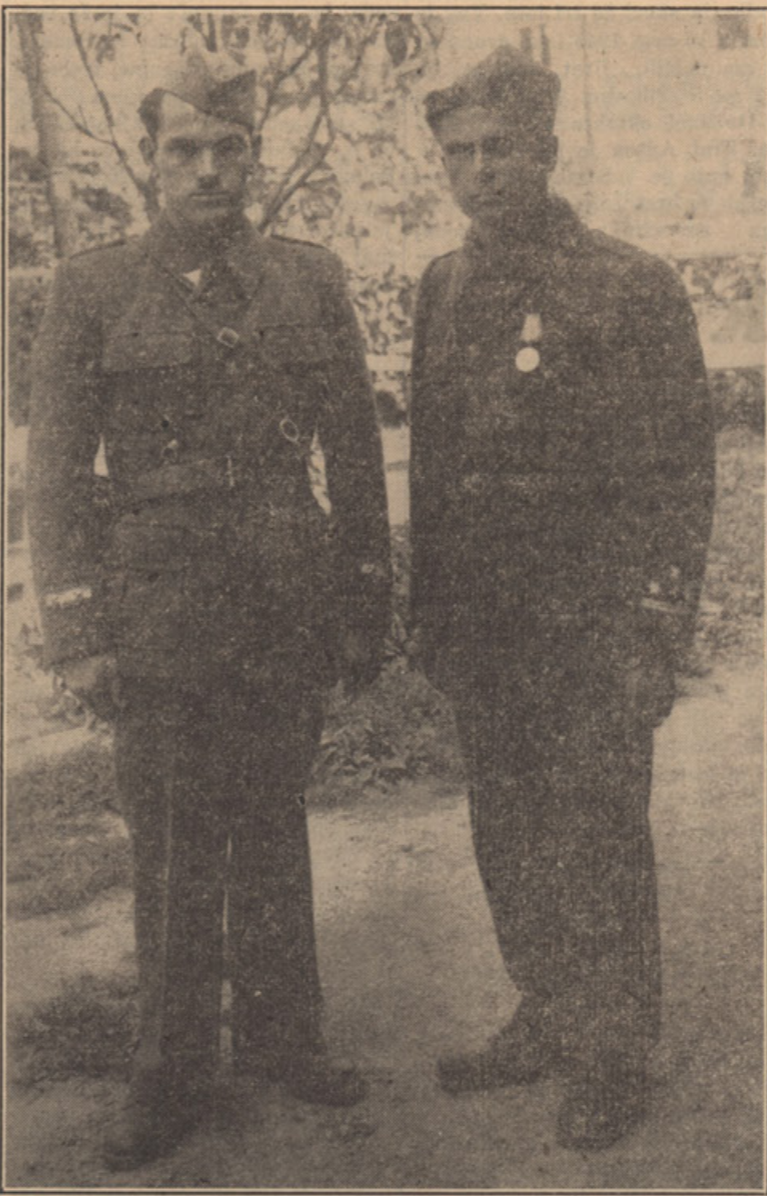

POK. F. SPRAGER

božji je šlo za silo. Šel koncem 1942 leta so nama uredili pokojnino. Ko je atek umrl sem dobivala le svojo. Zdjaj sem zopet učiteljica in sicer zaenkrat v Središču. Imeli smo vse pripravljeno, da bi si sezidali hišo, a nam je vojna ta nesrečna vojna, prekinjala vse račune. Zdjaj stanujemo v domači hiši, dokler ne dobim kjer boljšega stanovanja. Vekica je že 13 let star, študira in dela zdaj dopolnena izpite, kjer je hodil za časa okupacije v nemško šolo. Za prvo gimnazijo je napravil v Nemčiji izpit in šel takoj v drugi razred. Poučevala sem ga privatno. Upam da tekom meseca septembra napravi vse izpite in potem bo šel v tretji ali četrty razred nižje srednje šole — prej gimnazije. Fantek je prav priden in se rad učí. Če ga bo služilo ljubo zdravje bo že sam za sebe skrbel, če bom tudi jaz odšla za našim ljubim atekom. To Ti rečem

pepa. Nadalje je napisala kratko pisemce sestrična Beba, katere se enako raduje sprejetja pisma od nas in žel vse najboljše. F. Sprager.

Pismo iz Knežine v Belikrajini

JOZE DRAGOŠ poročnik-komesar

TONI GRABRIJAN narednik

Naslednje pismo je dobil od svojega sina Jožeta Dragoš, poročnik-komisar v jugoslovanski armadi, Jože Dragoš, njegov oče, stanujoč v Mountain Parku, Alta. Pismo se glasi:

Dragi očka!

Prej ko Vam pišem, vas iz srca pozdravim jaz in mama. Veseli me da ste živi in zdravi, ter da smo to vojno srečno prestali in sedaj spet zadihal v svobodi novo življenje.

Pisali ste, če smo še živi in kje se jaz nahajam. Zdravi smo oba ponekaj, jaz sem pri vojakih in sem bil trenutno doma, ko smo prejeli Vaše pismo. Silno smo ga bili veseli, ko se ste tako nenadoma oglašili. Kakor sem omenil, jaz sem pri vojakih, eno leto prej sem bil v odborih Osvobodilne

Pismo iz Gorenje Vasi pri Ribnici in Dolenjih Lazov

Noranda — Prosim za malo prostora za priobčitev naslednjega pisma, ki sem ga dobila od svaka in od sestre. Pismo je iz Gorenje vasi pri Ribnici in iz Dolenjih Lazov.

Draga družina!

V začetku mojega pisanja najprej lepo pozdravimo in sporočamo. Da smo prejeli vaše pismo, ki ste nam ga pisali. Hvala za pismo, če tudi je hodilo dolgo časa in smo ga dobili šele avgusta meseca. Uprava, če smo še pri življenju, še smo malo. Ta vojna nas je živčno zelo uničila. Koliko straha smo užili, je nam nemogoče opisati. Zato vam na kratko opišem z upanjem da boste dobili pismo. Kaj in kako se je pri nas godilo.

Po jugoslovanskem razpadu, je prišel italijanski morilec, ter začel strahovati naše slovenske dobre ljudi. V začetku ni bilo tako hudo, ampak malo pozneje so začeli pobirati stare in male v internaciji v Italijo. Koliko ljudi v internaciji je umrlo? Na tisoče! Tako je delal "katoliški človek" z našimi ljudmi. Koliko jih je pa tukaj pri nas po nedolžnem pobili, tudj na tisoče. Koliko vasi je požgal v Sloveniji, na tisoče in kar jih ni požgal, je še razbijal z topovi in granatami. Mislim da je več kot polovico slovenskih vasi do temelja popolnoma uničenih. To je delal ta krščanski Italijan po naši slovenski domovini. Ko pa je Italija kapitulirala, je pa prišla druga zverina Nemčija. Ti so bili ravno takji morilci, pripravljani za morenje najubo tukaj pri nas, ali v Nemčiji ali v internaciji. Pobrali in odpeljali so veliko ljudi v Nemčiji, jih tam internirali in izstradavali. Od lakote so umirali z vsakim dnem, le malo jih je ostalo pri življenju v internaciji. In kar jih ni Italijan pomoril, kar jih niso pomorili Nemci, so jih pa naši slovenski domobranci in belo gardisti.

V razpadu Nemčije in bele garde, ko so se umikali pred partizane po naši slovenski zemlji, so jih med potjo zelo dosti uničili in umorili. To so samo na kratko opisani doživljaji.

V Ribnici je bila utrdba, postojanka Nemcev in belo gardistov. Štirikrat smo jo napadali. Prestali smo dosti grmenja topov, granat in min in drugega težkega orožja tako, da je naša vasa zelo dosti obutila. Razbite so skoraj vse strehe in tudi šipe na oknih, nekaj poslopj je tudi pogorelo. Tudj na moji hiši je streha razbi-

narod samega sebe ubijal. Kaj hočemo je pač tako.

Sedaj smo imeli volitve in je z velike večino zmagal Tito! To je naš bорец iz Bosanskih planin, osebno mi dobro poznani tovariš. Mislim da ste slišali za njega. Teško bo sedaj vladati, kjer so kraji opustošeni in vse oropano in izvlečeno v Italijo in Nemčijo. Razbito in požganeja je dosti.

Jaz sem se pred enim mesecem oženil in sem sedaj pri ženi na njenem domu v Slovenski Bistrici. Še vedno sem vojak in sem sedaj 2 meseca na bolovanju. Mislim da bom v nekaj dneh odšel v civil. Službo sem dobil pri Narodni inmovini v Mariboru kamor se vsak dan vozim z vlakom, drugače sem kot član kontrolne komisije. Vse kar sem prej imel zgubil v tej vojni. Žena istotako bila je kot Slovenka izseljena iz štajerske v Bosno, z starši, bratom in sestrom, kateri so leta 1942 vsi poklani od vstašev, samo ona je ostala in to bosa in gola. Sedaj ko je prišla nazaj je dobila hišo precej razbito in oropano. Nekaj stvari ki so jih Nemci prej pobrali, sva dobila nazaj, ali to je bolj malo, večji del je izropan. Prej je bila v hiši gostilna, sedaj ni ne miz in ne stolov kakor tudi posod.

Doma na Igu so tudi veliko prestali. France je bil na Rabu 10 mesecev, ko je prišel nazaj je vagal 45 klg., potem pa je moral tudi od doma bežati, drugače nebi ostal živ. Bil je več kot eno leto na Fužinah za Ljubljano, kjer je izgubil tudi prste. Na Igu manjka okrog 100 ljudi. Pobijali so jih Nemci in Italijani, pa tudi domačini niso bili zadnji, kar je najbolj žalostno. Naši so živi in zdravi v svojih hiših, kakor tudi ostali sorodniki razen Anzeljevo, njim je hiša do tal porušena, povrh pa še za Feliksa ne vedo.

Sprejmite mnogo lepih pozdravov od Toneta.

Sprejmite tudi od mene mnogo pozdravov, Pepina Prime.

Jaz nisem bil v borbi v Sloveniji, vem pa da je bilo tako urejeno, da je brat brata tolkel. Eni so bili v beli gardi za Nemce in Italijane, drugi pa proti njim po gozdovih pri Partizanih. In tako je

Kar so hrvaški vstaši delali od poštenega naroda, to je nepopisno. Oni kot katoliki so kar po vrsti klali nedolžne ljudi, žene in otroke pravoslavne vere, in to samo zato, ker so bili duže vere. Bilo je grozno klanje in ubijanje, kar se neda popisati. Precej je opustošeno in požgano, pa mnogo krajev se sploh ne pozna več, kjer so bile nekoč priljubljene vasi.

Končujem za sedaj to pismo in Vam opišem drugič kaj več. Sprejmite še enkrat srčne pozdrave in nam kmalu odpisite. Vaš sin

Jože

druga. Dom nam je ostal cel in nimate poškodbe, samo gotovina se nama je izšla kar sem je bil prekrbel. Knežina je ostala cela in ni popolnoma nič porušena. Vsi smo bili v partizanih, kar nas je bilo sposobnih. Za sedaj še ne vem kdaj bom prost vojaške službe. Žele bi, da bi prišli bližje k nam da nebi bilo tako oddaljeni eni od drugega.

Jože

Jože

ta in 36 šip na oknih. V teh napadih smo se v hlevu tiščali drug ob drugega. Jaz nisem bil v vojski, sem bolan na ledvicah. Ribnica je bombardirana in močno prizadeta. Razbite in tudi požgane so hiše, med tem tudi cerkev sv. Stefana.

Sedaj vas najlepše pozdravljamo vsi jaz in družina.

Mihelič Jože

Pismo od sestre.

Draga mi družina!

Tudi jaz vam napišem par vrstic. Zelo sem bila vesela, ko sem zvedela da gredo pisma iz našega kraja. Cilka iz Sednika, mi je prišla povedat, da so dobili pismo od vas. Jaz sem vedela da ga bom dobila tudi jaz v kratkem času. In res. Čez tri tedne pa smo dobili tudi mi vaše pismo. Ko sem videla da je iz Kanade, sem bila tako vesela da sem od veselja in žalosti se jokala. Vesela sem, da je vaša družina živa in zdrava. Na kratko vam opišem kako je bilo pri nas. Bali smo se ito od vasi do vasi ali pa iz hiše ven, ker smo bili zalezovani od sovražnikov in domačih, ker smo bili partizanje. Tako tudi vsa vas. Najraje smo se tiščali v hišah ali klekih. Drug drugega smo se bali.

Junija je šel Jože k vojakom, služi v Kranju pri topništvu, ne vemo za koliko časa. Ravno sedaj sem ga šla obiskat in to prvo kar me je vprašal, če smo dobili pismo iz Kanade. Jože vas pusti pozdravit.

V Lazih je še tako kakor je bilo, ni nič poškodovanega, je kar po stari navadi. Na Hudicah v dolini je bil en in v pleče dolini drugi bunker. Po več krajih so še jarki, ki so jih naredili Nemci, čez polje in dolino, čez Gorenje Laze in čez Slatnik in tako so vzeli linijo čez Malo goro. V Lazih jih je pecej mrtvih, Krajc Anton, Stefanov Stjevan, Cambrov France, Dejakov Dejakan, Anton Vidmar, Franc Peter, Pasterek Janez, Gričarjev France in Trččen Janez. Ti so sedaj razglašeni, kar je še drugih ni razglašeno. Sedaj naj zadostuje in ob sklepu vas najlepše pozdravljam.

Marija Mihelič

Pozdrav od sestrične Milke.

To pismo samo zase pove kaj vse so prestali naši dragi v stari domovini in obneme opinjani slehernega rojaka, kateri se morda obotavlja pred resnico, da jo čimprej spozna in se pridruži narodnim vrstam.

John Novak

Iz drvečega avta sem ušel smrti na vešalih v Zagrebu

Timmins — Cenjeno uredništvo! Prosim vam da bi priobčili naslednje pismo v Edinosti, ki sem ga dobil pred par dnevi od svojega brata, kateri se je nahajal od začetka te vojne v službi kot orožnik v Podgorici v Črnigori.

Frances Tegel

Slovenska Bistrica, 11-11-45. Dragi Francka in France!

Po dolgem času se Vama oglašam ker kot slišim od doma, sta še živa in zdrava. Tudi jaz sem ostal v teh težkih časih živ ali ne popolnoma zdrav. Mnogo, mnogo sem prestal, vedno sem bil preganjan kot Slovenec idealist, obsojen na smrt in sredi Zagreba skočil iz drvečega avtomobila ter tako srečno ubežal trem Nemcem, ki so me čuvali, odnosno spremljali v smrt na vešalih. Potem sem odšel v Partizane, kjer sem se boril z Nemci in Italijani. Bil sem večkrat lačen po Bosanskih planinah, pa tudi raztrgan in bos, pa tudi ranjen sem bil. Ali nismo odnehali. Padali so moji tovariši od lakote, krogel in boleznih, ali vzdržali smo. Dosti nemških ofenziv se je skrhalo na nas in je zato tudi dosti nemških divizij vrag vzel v Bosni. Tolki smo jih kot muhe in tudi mi smo imeli velike izgube. Dosti ameriških, angleških in kanadskih pilotov smo rešili, ko so sestreljeni in padali s padobranci v Bosanske gozdove.

Kar so hrvaški vstaši delali od poštenega naroda, to je nepopisno. Oni kot katoliki so kar po vrsti klali nedolžne ljudi, žene in otroke pravoslavne vere, in to samo zato, ker so bili duže vere. Bilo je grozno klanje in ubijanje, kar se neda popisati. Precej je opustošeno in požgano, pa mnogo krajev se sploh ne pozna več, kjer so bile nekoč priljubljene vasi.

Končujem za sedaj to pismo in Vam opišem drugič kaj več. Sprejmite še enkrat srčne pozdrave in nam kmalu odpisite. Vaš sin

Jože

Jože

Glavna karakteristika državne Ustave F.N.R.J.

(Nadaljevanje)

To dejstvo na katerem se v bistvu ne izmenja ničesar z tem, ker je prava razredna bistvenost države izražena v raznih političnih oblikah, pa tudi ne z tem, ker je njena oblika čisto krat večja ali manj demokratična. To dejstvo nam potrjuje nič bolj jasno, kakor sedanje stanje v svetu, kadar se recimo govori o demokraciji, in kadar se v istem času, duši elementarne pravice ljudi in naroda — in to — da bi se održalo reakcionarni družabni sistem.

Jasno je torej vsled tega, da je osnovno vprašanje vsakega državnega urejanja — vprašanje oblasti, vprašanje — kateri družabni razred drži komandne pozicije v državnih vrhovih. Z tem vprašanjem je tesno v zvezi vprašanje splošne socialno-ekonomske strukture države. Vsled tega ta vprašanja dajata osnovno in pohodno točko za Ustavo vsake države. Drugo vrsto vprašanj postavljajo vprašanja kot so: "veče ali manjše demokratične pravice državljanov, večja ali manjša ali sploh nobena lokalna samouprava itd." Ta vprašanja so v največji meri odvisna od konkretnih odnosov sil na znotraj zemlje, od večjih ali manjših nasprotij. V stari Jugoslaviji so se takorekoc zmenjavali Ustava in zakoni, vlade in ljudje, ali od samega začetka vse do aprilske strmoljavitve, oblast je bila v rokah ene hegemonistične klikke sovražnikov naroda, v interesih politične in socialne reakcije, finančnega kapitala, veleposestnikov, dinastije in vsake vrste izkoriščevalcev narodnih mas.

Ta oblast v stari Jugoslaviji je dala v začetku, seveda dokler se je reakcija čutila močna v sedlu, le delne demokratične pravice narodu. Med tem, ko je začel rasti val pokreta širokih ljudskih množic za demokratične, nacionalne in socialne zahteve, vladajoča jugoslavanska reakcija je začela stopnjema odvzemati demokratične pravice dokler naspodil jih ni z dne 6 januarja 1929 leta kralj Aleksander, ukinil popolnoma. Taki procesi, razume se, niso karakteristični samo za staro Jugoslavijo, nego tudi za mnoge druge zemlje. Posebno so karakteristični v sedanjih dobi, ko mnoge države stopajo v politične krize, ter se tako vse bolj jasno odkriva a n tidemokratično reakcionarno, obliče njihovih gospodarjev.

Zatorej ako hočemo pravilno pristopiti Ustavu nove Jugoslavije, to je: FNRJ, tedaj moramo predvsem imeti jasno pred očmi, kaj se je v Jugoslaviji izpremenilo v osnovi in bitnih vprašanjih, katera odločujejo o uredbi države. Mislim da je vse to treba zbrati v treh naslednjih vprašanjih.

1 — Vsakemu je znano, da je v Jugoslaviji prišlo tekot vojne ne samo do izpremembe vlade, ali parlamentarnega sistema, ali splošne administrativne uredbe v državi, tembolj je izvršena globoka korenita izprememba, namreč revolucionarna izprememba v samih vladajočih pozicijah oblasti. Z drugimi besedami to pomeni: izpremenil se je nosilec oblasti v naši državi.

Razlaščena je protinarodna, reakcionarna izkoriščevalna oblast a z redne a grupice, ter je oblast prišla v roke naroda samega v pravem pomenu te besede, to je v roke ogromne včine, katero predstavlja delovni narod mesta in vasi.

2 — Z to osnovno izpremembo v Jugoslaviji, so tesno zvezi izpremembe v socialno-ekonomski strukturi Nove Jugoslavije. Mi v naši narodni delavnosti razlikujemo tri osnovna področja, državni, združni in privatno kapitalisti-

— PONAVALJAM NAROČNINO —

Schumacher — Dragi rojak in urednik Edinosti. Menda je že čas da Vam pošljem tri dolarje za nadaljno naročnino za cenjeni list Edinost. Pa ne zamerite, ker človek včasih res pozabi na svojo dolžnost. Tukaj Vam toraj pošljem denarno nakaznico pet dolarjev in sicer tri dolarje za ponovno naročnino in dva dolarja za fond Edinosti.

Seveda lahko bi me prištevali med zastonžkarje, za kar vam ne bi zameril.

Mnogo toplih pozdravov in novih naročnikov vam želi.

Josep Kobe

Širite čitate in postanite naročnikom Edinosti

čni. Med tem očividno je, da državna imovina v stari Jugoslaviji ni mogla biti obćenarodna imovina, katero se vporablja v korist naprednega socialnega in materialnega blagostanja širokih narodnih množic. Nasprotno bila je v rokah onih reakcionarnih ali protinarodnih sil, v čigar rokah je bila tudi država sama. Te so v skrajni smeri začele tak sistem. Očividno pa je tudi, da je združništvo v takih uslovih neizogibno moralo postati plen finančnega kapitala in drugih sovražnikov delovnih mas. Že sama praksa je v vsakem dnevom bolj in bolj rušila napadno iluzijo o močnosti neke združne države, to je o združništvu kot način in sredstvo da bi se delovne množice rešile iz krempljev špekulantov in izkoriščevalcev in da ustvarijo "demokratični dohodninski red." A, takih iluzij je bilo v naši zemlji.

Z izpremembo oblasti nastala je bitna izprememba v enem in drugem pogledu. Pod upravo resnične narodne oblasti državna imovina postaja obćenarodna imovina. Njena vloga p postaja izredno važna — ker z ene strani predstavlja glavno ekonomsko oporo širokih ljudskih množic za napredni socialni razvoj v splošnem, — a, z druge strani neposredno omogoči stvarno kontrolo celotnih dohodkov narodne države in končno ustvarja možnost za obči državni načrt razvoja splošne delavnosti.

Ravno tako ne more biti sumnje da je sedaj naše združništvo dobilo mogočnost, da se čvrsto opira na državni, to je, obćenarodni delovni sektor, razvija neodvisno od vpliva finančnega kapitala in raznih kapitalističnih in veleposestniških grup. Na ta način združništvo more v značajni meri mnogo doprinesti enemu naprednemu družabnemu razvoju in podvigu blagostanja naših delovnih mas. To se posebej tiče poljedelskih združ.

Toda napadno bi bilo misliti da so ta tri področja pregrajena z "Kitajskim zidom" eno od drugega. Ona stvarno predstavljajo tri poglavitne oblike razvoja naše ekonomije in dajajo pečat celokupno družabni ekonomski strukturi naše narodne Republike.

Prirodno je, da iz take strukture se izhajajo tudi mnoga nasprotja in da bodejo reakcionarne sile tudi nadalje poizkušale oslabiliti ekonomske pozicije narodne Republike, ter tako izpodkopati samo narodno oblast. Prav naivno bi bilo za misliti, da smo mi priplaivali že v mirno pristanišče, kjer ne morejo burni in splošni valovi družabnih nasprotij nas doseči.

Oporoka:

(Iz 1 strani)

Nam jo je priborilo slovensko ljudstvo, svobode za katero so padli naši najboljši sinovi in hčere, svobode, za katero je prelilo približno 1.600.000 najboljših Jugoslovanov in Jugoslovanok-svojo kri.

Vse delovanje tekot osvobodilne borbe je bilo revolucijonarno in tako je tudi sedaj. Nimamo niti časa, niti volje, da bi nergačem na dolgo in široko razkladali, kaj je prav in kaj ni prav. Revolucijonarni pohod, ki smo ga nastopili pred štirimi leti še ni končan; mi nisimo otroci revolucije, nego so tvorci nje in mišljenje, ki izvira iz tega dejstva, vodi vse naše delovanje.

Naša svoboda je zelo drago plačana in ravno radi cene, katero so morali plačati vsi jugoslovanski narodi, ne moremo nikomur dovoliti, da bi barantal za našo ljudstva. Naši hrabri borci — mučeniki, katere izmučene kosti počivajo križem vse naše jugoslovanske države, bi doživeli največjo sramoto, če ne bi dosledno izvrševali njihove oporoke, ki so jo šepetali v poslednjih trenutkih njihove mučniške smrti: "Mi umiramo z puško v roki, vi pa umirajte z uma bistrim mečem!"

Posledice štiri-letne borbe se vidijo vse povsod, popolnoma, se zavedamo da vsega tega ne moremo takoj popraviti. Popraviti pa bomo vse in še kaj novega dogradili in to prej kot marsikaj drugi narod. Upamo da bomo našo industrijo tekot zime mogli spraviti tlisto na noge, da bomo mogli začeti prihodnjo spomlad načrtno z obnovitvijo na široki podlagi. Brezposelnost bo pri nas beseda, ki bo eksistirala samo še v slovarju, stavljanje naj pa ljudje po drugih državah. Mi za take stvari nimamo niti časa niti volje. Pri nas za kaj takega ni več potrebe.

Kot vidite, se pri nas dogajajo precejšnje stvari, inozemstvo nas opazuje, nas motri, nas hvali, nas graja. Mi se ne zmenimo ne za eno ne za drugo, prav dosti, ker smo si svesti, da nas bodo — kmalu občeodovali. Hočemo da bo Ju-

Resnici na Ljubo

V decembrski izdaji ZARJE, glasila Slovenske ženske zveze, je urednica Albina Novak zapisala v uvodnem članku: Tukaj v Ameriki imamo še tisto svobodo, da lahko po svoje mislimo in po svoje verjamemo in se tudi po svoje oglašamo.

Očividno pa so med Slovenci v Ameriki tudi taki gospodje in demokrati, ki svojim katoliškim bratom in sestram ne dovoljujejo "po svoje misliti" ali "po svoje verjeti" ali "po svoje se oglašati". In ker je urednica Albina popolnoma prosto in odkrito izpovedala svoje misli in svojo vero, da "po vsej pravici zaslužio največjo in najprvo pomoč tisti, ki so se borili proti sovražnim silam in so ostali zvesti domovini in so junake nastopili proti okupatorjem, tudi če je bilo treba dati življenje..." je zanimala ogenj v strelhi piscev uredniških člankov Ameriške Domovine, ki ves čas zagovarja in brani slovenske ibdajalce in one, ki so prisegli pred Vsemogočnim Bogom, da bodo pod vodstvom Hitlerja, SS-ovcev in drugih morilcev nedolžnega naroda štitali vero in cerkev in slovensko domovino. Vzlic dejstvu, da je nad tako zapriženemi izdajicami slovenskega naroda in vseh zavaznirov rasprostrl svoj blagoslov sam tedanji ljubljanski škof Rožman, ki je v smislu Hitlerjeve protislovenske propagande v vsakem partizanem gramu "rdeči boljše vsem", se je sestra Novak vseeno potegnala za one, ki so ostali doma in tvegali svoje življenje za svobodo in srečo svoje domovine in svojega naroda.

Kaj bo poreklo članstvo Slovenske ženske zveze nad tako drznostjo svoje odbornice!

Vsaka slovenska žena in dekle, vsaka mati, vsaka zavedna Slovenka, ki je članica ali ki ni članica SZZ, vsaka sočetna osoba, ki

Pismo iz vasi Kot pri Semicu

Garson — Prosim uredništvo Edinosti, da priobči pismo, ki sem ga dobil od sestre iz starega kraja, vasi Kot pri Semicu. Prilagam tudi sliko mojega brata France Saje, ki je bil trikrat ranjen v teku bojev proti okupatorjem in domačih izdajalcev. Vem da bo zanimalo naše Semicarje, kako in kaj se jim godilo tam.

Louis Saje

Kot, pri Semicu.
3-9-45.

Dragi brat!

Začetku mojega pisanja Te najlepše pozdravim. Dam Ti vedet, da smo prejeli Tvoje pismo za katero Ti se lepo zahvalimo. Da več kako nas je razveselilo Tvoje pismo, mi smo mislili da nimamo več nobenega ki bi se na nas spomnil.

Dragi brat! Jaz Ti bom opisala malo naš položaj kako se imamo še pri nas. Ne vem kako si boš tolačil, zakaj jaz Ti ne morem vsega opisati ker je to prej ko nemogoče.

Poizveduješ kako je z nami. Pri nas je se jako izpremenilo. Vojna je vihrala skozi že tri leta, Vas je zgorela 15 avg. 1945 leta, drugo so pa vse uničili. Brat Matija je ubit na Starjohovem vrhu, ubili so ga Italijani oktobra meseca 1942 leta. Brat Anton je bil ranjen v borbi nato je v bolnici umrl, med tem ko je brat Jože ubit od domačega sovražnika. Toraj sedaj

imam še enega brata, ki je najmlajši in je bil trikrat ranjen. Sedaj je v Ljubljani v vojaški službi. Sestra Francka je bila tudi ranjena od Italijanov, nahaja

FRANCE SAJE

se v šoli v Ljubljani. Mama so se jako postarali, oče tudi tako, da nista sposobna za delo.

Dragi brat, jaz Ti ne morem vsega povedati kako smo preživeli vsa ta 4 leta. Jaz mislim da sedaj bo vse drugače in je že tudi čas da se naš položaj izpremeni. Pri nas so same ruševine, treba je začeti popravljati pa nima kdo. Mi smo sedaj v eni majhni hišici, če se spomneš Cimrmanove hišice. Polovica vasi je pogorelo, Odamce in mnogo drugih. Anica, ki je poročena na Zajčjini vrhu, ji je tudi hiša zgorela. To škodo so nam povzročili Italijani.

Se en lepi pozdrav od nas vseh skupaj.

Saje Marija

Posljem Ti dve slike od brata Franceta, kot partizana.

EKSPLOZIJA V RUDNIKU

ineville, Ky., USA. — Minulega tedna je nastala v tukajšnjem premogorovu strašna eksplozija, ter pri tem zasula 50 rudarjev. Takoj po nastali nesreči se je podal na delo poseben rešitveni oddelek rudarjev in začel okopovati med dimom in ognjem zasuti vhod, da se čimprej prebije do mesta kjer je nastala eksplozija. Po dosežanju vestih ni mogoče ugotoviti, koliko žrtev je zahtevala ta nesreča.

Med prebivalci v bližnjem mestu in posebno družinami zasutih rudarjev, je nastala panika in jok. Kaj v kratkem po nastali nesreči se je zbralo veliko število prebivalcev okrog rudnika, kateri so v skrbih čakala vsako sekundo glas kaj je z 50 rudarjev zasutih pod zemljo. Računa se, da je sreča toliko večja, ker je eksplozija nastala drugi dan pa Božiču, ko se mnogo rudarjev ni povrnilo na delo.

LETNA SEJA V WINDSORU

Letna seja Zveze Kanadskih Slovencev v Windsoru se vrši v nedeljo dne 6 januarja v dvorani na vogalu Cadillac in Richmond St.

Važno je da se vsi vdeležimo letne seje, kjer bo volitev novega odbora za tekoče leto. Na dnevnem redu bo kampanja Edinosti, prireditve, potem predavanje in javna diskusija.

Začetek seje ob 2 uri popoldne. Tajnik

zacija da pridejo na sejo. M. Kruzich — Tajnik

ima le trohico zavednosti in smisla "po svoje misliti" in "po svoje verjeti", bo dala moralno podporo in popolno zaupnico ženski, ki ni hotela kloniti svoje glave — svojih misli in svojega srca — pred osebam, ki uporabljajo in izkoriščajo vero in cerkev, da zavajajo svoje ovčice k delu proti svojemu narodu, k delu v korist izdajalcev, k delu za dobrobit tistih narodnih pijavk in sesalcev, ki so v prvi vrsti odgovorni za bratomorno klajnje v Sloveniji, odgovorni za mučeniško smrt tisočev in tisočev slovenskih talcev, ki so jih izdali tujemu krvniku, odgovorni za masovno moritev tisočev in tisočev slovenskih izobražencev, žena, deklet, mož in otrok, ki jih je upepeljal sovražnik v Buchenwaldu in Dachauu in Auschwitzu in po drugih koncentracijskih taboriščih, odgovorni za vse zločinsko početje belogardistov in domobrancev, katerim so nudili moralno in materialno pomoč, odgovorni za razvaline in ruševine slovenske dežele, katero se drznejo še danes nazivati svojo domovino. . .

Proti vsemu temu je dvignila svoj glas poštena in zavedna ameriška Slovenka in javno zaklicala: Stoj! Me ne verujemo več v vaše laži, me ne verujemo v vašo potvorjena poročila, s katerimi ste slepili slovenski katoliški narod zadnja štiri leta. Draga so nam pisma naših lastnih bratov in sester iz domovine in ta pisma ne lažejo, tem verujemo in tem bom pomagale. Tem najprvo! Tako govori in piše ogromna večina slovenskega naroda. Narod govori resnično, narod ne zavaja, narod ne laže. Ali nam morete dokazati, da narod res ne ve, kaj dela? Ali morete dokazati, da so iskreni in pravi Slovenci le oni, ki so s sovražnikom vred zapustili svojo domovino in se sedaj klatijo po tujini, vse, kar je ostalo doma, pa da je gnilo in nepošteno in lažljivo?

Plačanci, ki so sedaj obrnili svoj meč v vodstvo SZZ, se bodo posluževali vseh nakan in zvijač, da bi napravili razdor in preprič med našim zavednim ženstvom v Ameriki, posledice pa naprtiti na rame onim, ki so se drznilo postaviti gosposdom no robu. Pa tudi to ne bo uspel. Kajti urednica ima prav, ko pravi, da ženske lahko "po svoje pislijo in po svoje verjamejo in se po svoje oglašijo."

Slovenske žene in dekleta! Oglašite se! Javno pokažite, da ste sto odstotno od strani Albine v njeni borbi za svobodo misli, vere in pisave slovenske žene! Slovenska žena in dekle v Sloveniji stoji trdno na njeni strani. Pridružite se tudi ve! Pridružite se še v večji meri pri pomožni akciji v korist narodu na slovenskih tleh in ne v korist onim, ki iščejo miloščine po tujini!

Mirko G. Kuhel, tajnik.

Več držav podpisalo Bretton Woods

Washington — Dosedaj je podpisalo Bretton Woods monetarni sporazum, kateri je bil sestavljen v juliju mesecu po 44 državah, 22 narodov. Od vodilnih zavazniških držav dosedaj ta sporazum ni podpisala Sovjetska Unija, toda vsi znaki kažejo, da ga potrdi in podpisuje v kratkem.

Monetarni sporazum Bretton Woods določa vstanovitve mednarodne banke z fondom 9 milijard in 100 milijonov ameriških dolarjev in svrhu kreditov z vojno opustošenih državam za obnovu njihove ekonomije. Vloži se pa tudi nadaljnjih 8 milijard in 800 milijonov dolarjev za stabilizacijo svetovne denarne borze.

POZOR MONTREAL

Vabilo na letno sejo katero sklicuje delavska progresivna stranka dne 7. januarja v ponedeljek — ob 8. uri zvečer na 3447 St. Laurent.

Pozivamo vse člane da za gotovo pridejo na to sejo, ker imamo več važnih stvari za rešavati in napraviti načrte za naše bodoče delo.

M. Kruzich, Tajnik

NAZNANILO

Toronto — Odsek srbskih demokratičnih žena priredi v nedeljo dne 6 januarja (na srpsko Badnje večje) slavnostno večer. Prireditelj začne ob 2 uri popoldne s plesom in raznimi drugimi zabavami po starokranjski navadi in običaju.

Večerja se bo servirala ob 6 uri zvečer.

Uljudno vabimo torej vse Slovence in Slovenke, kakor tudi ostale sobrate Hrvate in Srbe, da se udeležijo zgoraj omenjene slavnosti.

Odbor

Iz francoščine prevedla K. N.

1.

Pogledal jo je od strani. Imela je skromen, črn kostim; na bujnih plavih kodrih je pa čepelo eno tistih srčkanih pokrival, ki jih ne moremo prištevati h klobukom, ker so preintimna, in ne k čepicam, ker so ukrojena iz razkošnega blaga. Vseeno se mu je pa zdelo, da ima njegova žena dober okus, in da ni posebno razvajena. Morenov pogled je zdrknil nekoliko niže, na njen drobni, zdaj nenavadni blede obrazek. Pobešala je oči, okrog ust se ji je pa vilo nekaj otožnega, kakor da se bo zdaj zdaj spustila v jok. Zasmilila se mu je. Bila je še tak otrok. Hkrati se je pričel ošteveti, da jo hoče kakor vrtnar cvetlico presaditi iz raskošnega vrta na pust travnik, kjer ni vajena ne podnebja in ne zemlje.

Oh, kako je v tem trenutku občuloval, da je ravnal tako nepremišljeno! Morda je za zmerom uničil njeno življensko srečo? Le zakaj ga je tako gnalo, da bi spet videl to žensko? Če bi mogel nekoliko krotiti svoje hrepenenje, bi bil iskal Orano še tedaj, ko bi jo mogel peljati v stanovanje, vredno graščakove hčere, v stanovanje z lepimi sobami, z balkoni in terasami, z izbranim pohištvo in vrtom, kjer bi lahko cvetlicam in nebu razkazovala svojo lepoto.

In tedaj se je spomnil, da pač ni upal, da bi hotela iti Orana z njim. Ni veroval v ta čudež, ki si ga je na tistem tako vroče želel. To pot so ga dogodki pač prehiteli.

Zdelo se mu je, kakor da bi vnovič slišal Oranine odločne besede:

"Dala sem svojo besedo. Jaz jo ne bom prelomila, oče!"

Ob tej misli se je mladi mož zresnil. Orana je bila poštena, izpolnila je svojo obljubo. Zavedel se je, da mora biti hvaležen usodi, da mu je dala tako dobro in pošteno ženo.

In vendar je njegovo moško samoljubje žalila okoliščina, da je govorila njegova žena samo o dolžnosti in dani besedi. Ali je ni res prav nič drugega vabilo z njim?

Bila je vendar njegova žena. In tista noč ko jo je držal v svojem objemu in ji šepetal ognjevite besede ljubezni — ali ji ni tista noč nič pomenila? Ni mogel verjeti da je prav tista noč ubila v njej čustvo, ki bi morda sicer živo vzplamtelo v njenem srcu za plemenitega rešitelja.

Tedaj si je mislil, da je ne more nič več ločiti od njega, nič razen smrti. Zdaj je spoznal, da življenje bolj korenito loči, bolj pristransko kakor smrt. Ali ju ne loči zdaj vse? Stan, družba, svet, pred sodi, okolje, ki v njem živita, vse tiste drobne razvadike in navadice, ki so za skupno življenje in harmonijo v zakonu tako potrebne in važne? . . .

Spet jo je od strani pogledal. To pot je slonela na naslonjalu klopi, z zaprtimi očmi, kakor da bi spala. Silila se je k spancu a Moreno je uganil, da bdi in da celo napeto preišči. Pokazala ni prav nobene potrebe, da bi se mu približala, da bi s topljo besedo, s smehljajem ogrela ledeno ozračje, ki je nastajalo med njima. Niti toliko se mu ni približala, da bi mu potožila, zaradi neudobnosti te vožnje, da bi se mu pritoževala. Odločila se je bila najbrže, da bo skrla vse svoje občutke, da bo pred njim prikrivala vse svoje misli in želje.

Moreno je nehotе globoko vzdihnil. Zaslutil je da je drago plačal zadoščenje svoji trmi, da je graščaku Le Cadreronu proti njegovi želji odpeljal hčer.

Prav tedaj je po lučih, ki so vse pogosteje silile skozi okno vagona, uganil, da se vlak bliža Parizu. In še preden je doumel, kaj to pomeni, je vlak že vozil na pariško postajo.

Tiho je ponudil svoji ženi roko, da ji pomaga iz vagona.

XXXI.

Stanovanjce ki je vanj Moreno peljal svojo mlado ženo, je bilo eno izmed nešteti novih samskih stanovanj v okraju na Marsovem polju. Hiša je bila še nova in precej udobna. Stanovanje je imelo dve sobi, okusno opremljeni, snažni, toda za čudo hladni. Manjkalo je tistega osebnega čara, ki jo daje vsaki stvari živahna človeška narav. Vse je bilo lepo urejeno, in prav preprosto. Razvajeno žensko oko bi prvi trenutek opazilo, da manjkajo zavese, da bi bila soba vse prijaznejša, če bi stala na mizi vaza s cvetjem in če bi bilo kje kaj srčkanega nereda, tako značilnega za toplja, domača stanovanja. Da, tem sobam se je poznalo, da jih urejuje sluga in da živi v njih človek, ki je bil dolgo vojak, ki mu ni do udobja in ki ne zna ceniti razkošja.

Moreno je videl, da Orana nekoliko presenečeno ogleduje njegovo domovanje. Opravičujoč je dejal:

"Španija je zdaj revna, zato pač slabo plačuje tiste, ki so ji verno služili."

"Zakaj mi to govorite?" je živo vprašala Orana. Priznala si je vkljub vsemu da ji je to mirno stanovanje bolj všeč kakor velike sobane z razkošnim pohištvo, ali pa kakor sobice, prenapolnjene z nepotrebno, neokusno drobnarijo, z zmazki, ki jih je že večkrat videla v provincijalnih stanovanjih in ki jih je tako sovražila.

"Upam, da vas bom lahko popeljal v spodobnejši dom." je tiho dejal njen mož. "Sprejmite moj dom kakoršen je; potrdil se bom, da bo kmalu večji in vsaj nekoliko podoben tistemu, ki ste doslej živeli v njem."

"Saj je prav čeden," je iskreno odvrnila mlada žena. Med tem so se njene oči zaustavile na edini postelji v spalnici. Vztrepetala je. Ta pogled jo je spomnil na noč, ki jo je preživela ob strani svojega moža pred dobrim letom, na trenutke, ki so se tedaj kakor nož zarezali v njeno srce, da se še zmerom ni zacelilo. Moreno je opazil njen prestrašeni pogled in čez blede obraz mu je šinila temna senca. Še preden je utegnil spregovoriti se je že Orana živo obrnila k njemu in pogumno vprašala:

(Nadalje prihodnjič)